

ZŠ JOSEFA RESSLA PARDUBICE

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.2939

Název projektu: Investice do vzdělání - příslib do budoucnosti

Číslo přílohy: VY_12_INOVACE_ČjL 5/17 Mt

Autor	Mgr. Radek Machatý
Datum vytvoření/ověření vzdělávacího materiálu	29. 12. 2012/ 15. 4. 2013
Ročník	5. ročník
Vzdělávací oblast/vzdělávací obor	Český jazyk a literatura
Tematický okruh/téma	Nonsens v dětské literatuře - dramatizace
Metodický list/anotace	Žák se seznamuje s nonsensem v dětské literatuře, vyhledává typické znaky pro tento druh literatury, vytváří ilustraci k textu, pracuje s textem, odpovídá na otázky, vytváří vlastní text s podobnými prvky, čte s přednesem a správnou intonací – především v přímé řeči, dramatizuje text.

Kocourkov

1. Poslyšte všichni, velcí, malí, ze všeho nejdříve pár slov o městě, které nazývali docela prostě Kocourkov

Kde je to město? Už ho není.
Shořelo jako slámy vích.
a jenom lidem k pobavení
dál žije ve svých příbězích.
Za dálnou zemí Tramtárií,
Kde slunce večer vychází,
kde nejedí a jenom pijí,
kde mluví na zdech obrazy,
tam leží země Utopie.
Nu a v tom slavném císařství
začíná naše historie.
Bylo to v dobách pohanství,
kdy světu vládlo slunné Řecko.
A z toho ráje moudrosti
byl vyhnán jako malé děcko,
když doma tropí hlouposti,
učený muž. Ten v cizích krajích
půl života byl na cestách.
Od severu se pustil na jih,
až jednou, boty samý prach,
stanul uprostřed Utopie.
A dál už jsou jen dohady.
jak praví stará historie,
mudrc položil základy
městu, jež slulo dlouhá léta
učeností a moudrostí.
To město bylo perlou světa.
Vždyť k převeliké radosti
lidé tu nemluvili
než ve verších. A pádem tím
každý měl vždycky, v každé chvíli
na všechno pohotově rým.
Komu se tohle zdá snad málo,
nu, nastav uši! Z dalších slov
zvíš, čím a jak se slavným stalo
to dávné město – Kocourkov.

11. O jedné louce, která k užitku všem měšťanům i jejich dobytku oseta byla zrnky bílé soli. I o tom, jak sůl vzešla na tom poli.

Když měli Kocourkovští novou radnici z krku, každý si doma potajmu pod peřinou oddychl. Ale že jim blaho města skutečně leželo na srdci, starali se dál jako kvočny o prospěch obce a jejích obyvatel.

A při tom starání jim padla do oka obecní louka, která nic nevynášela a ležela si jako práce na krmníku spokojeně ladem.

Jelikož celé obecní zastupitelstvo mělo na paměti, že přicházejí zlé časy a že je třeba vždycky pamatovat na zadní kolečka, usnesli se, že ten ouhor převezme do své péče a oseje obec, aby občané nemuseli v čase nouze pískat kudlu nebo louskat šváby.

Čím však pole osít?

Tady je opravdu každá dobrá rada drahá! Obilí je věc obyčejná a k dostání téměř na každém rohu. Bylo by třeba vyšpekulovat něco znamenitějšího.

Dlouho nemohli nic vzácného vymudrovat, až si pan primátor vzpomněl na svou moudrou manželku, která si každou chvilku stěžovala, že jí zase došla sůl a musí se tak draho, neřku-li krvavě, platit. Opřel si ruku o bradu a uvažoval:

„Co kdybychom, tohleto je nápad! –
nasili si na tom poli soli?
Nemuseli bychom pro ni šlapat
do solnice. Beztak nohy bolí.
A co peněz bychom ušetřili!
Inu ano! Vždyť je to tak prosté!
A když cukr, jenž je taky bílý,
v lánech řepy na polích nám roste,
proč by sůl, a zvláště zrnka její,
nedala nám hojnou úrodu?
To je nápad! Rychle, nasijme ji!
Zdvihneme tak výši důchodů!“

A hned s tím návrhem vyrukoval před obecní radu. Páni konšelé zkoprněli údivem nad tak geniálním nápadem.

„Nasít sůl! Ach, tohleto jsou divy!“
„Neslyšeli jsme to jaktěživi!“
„Jaký návrh! Jaká moudrá hlava!“
„Soli zdar! a starostovi sláva!“

volali jeden přes druhého. Stačilo zvednout ruku a návrh byl odhlasován. Zítra časně ráno se začne pole obdělávat.

Novinka vyburcovala k nadšení celou obec a za svítání táhlo za humny lidí, jako když plátno vleče.

Dobře louku pohnojili, zorali, zvláčeli a drahocennou sůl bohatě zaseli.

Teď nezbývalo celému Kocourkovu, než s napětím očekávat, jestli se sůl ujme, za jak dlouho vyroste a jaká bude.

Nečekali dlouho. Přišel blahodárný deštiček a soliště se zazelenalo droboučkými výhonky.

„Podívejte! Podívejte! Sůl už vyrašila.“

„Rostlinky má zelenavé, sama byla bílá!“

radovali se sousedé jeden přes druhého a přesvědčovali se navzájem, že ji slyší růst.

Aby drahocenná setba nepřišla nazmar, postavili do každého rohu pole hlídače, který měl lovit škodnou, plašit ptáky a odhánět vítr, aby osení nezničili.

Pole chodily navštěvovat den co den průvody občanů a čím víc se na něm rozrůstalo býlí, plevel, bodláčí a kopřivy, tím větší měli Kocourkovští radost, že sůl dobře vyhání, a tím větší si slibovali úrodu.

12. O škodách, které na tom poli tropily cizí krávy s voly, na čem se radní usnesli a koho pak tam donesli.

Čerchmant ví, jak se to mohlo stát! Všichni hlídači hlídali jako ostříži, a přesto se na poli proháněl cizí dobytek a spásal mladou setbu, že z toho vstávaly vlasy hrůzou na hlavě.

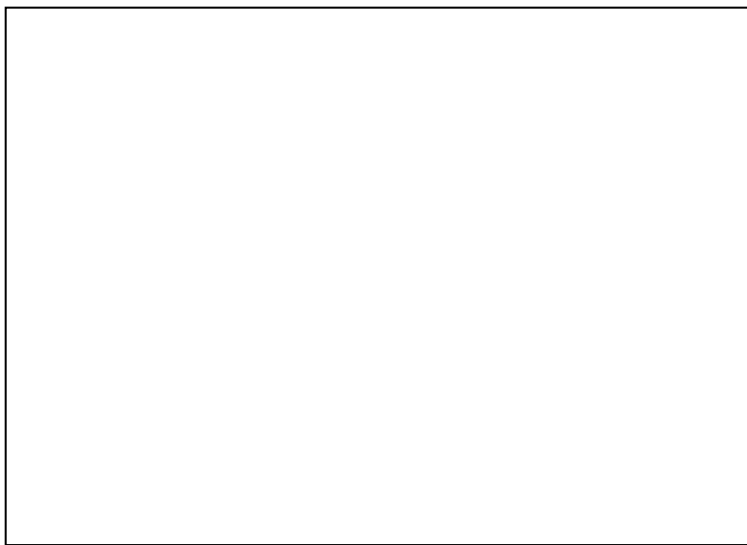
Hlídači pobíhali jako splašení po mezi a nevěděli, co počít. Na pole za dobyt看em se neodvažovali, protože to měli přísně zakázáno. V očekávání toho nejhoršího poslali jednoho zvěstovat tu strašlivou zprávu městské radě.

Pány radní div neranila mrtvice. Co teď a co potom? Jak ten nešťastný dobytek z pole dostat a nezničit úrodu?

udělej ilustraci k textu

Přemýšleli dlouho, až přišli na skvělý nápad:

Čtyři městští páni sudí
necht' se chopí nosítek.
Úcta, kterou v lidech budí,
poleká i dobytek.
Na tom poli plném soli
zastaví se uprostřed,
aby hlídač s dlouhou holí
z nosítek se porozhlédl.
Spatří-li krávu či tele,
že se pase v osení,
ztrestá ihned pachatele
beze všeho prodlení!

Byl to skutečně nápad moudrý. Jakmile dobytek spatřil pány soudce, dostal strach, že bude mít opletačky se soudem, a zbaběle z pole utekl.

13. O soli, která ostrá byla jak nůž, či břitva, nebo meč, a jak se proto nezdařila těm Kocourkovským solisek.

V Kocourkově žil švec, který měl nestydatě chamtivou ženu. Jednou o zabijačce si usmyslila, že musí mít první ze soli užitek.

Byla tak lakomá, že by hnala za krejcar veš po strništi z Olomouce do Prahy, a protože jí bylo líto nakládat maso doma do soli, poručila mužovi, aby zabitého vepře vzal a odnesl na pole.

Počítala, že se tam vepřové pořádně prosolí a že přitom nějaký groš ušetří. A ještě ševci důtklivě přikazovala, aby se neukazoval doma dřív, dokud nepřinese plnou nůši čerstvě natrhané soli.

Starý švec byl pod pantoflem, ani nemukl a šel. Div mu ruce neshořely, jak ho pálily a štípaly, když trhal kopřivy a cpal je do nůše, ale bál se ženy, musel tedy trpět.

Když rval z pole poslední trs kopřiv, uslyšel za sebou hlas pana starosty, který chodil denně pole obhlížet:

„Jářku, kmotře, co to tady kuješ?

Proč tu sůl tak zblízka okukuješ?

Zkoušíš si snad její chuť a říz?

To je má věc! Plav odtud a zmiz!“

V ševci hrklo jako v base a nevěděl nic chytřejšího než schovat hrst utržených kopřiv do úst, aby starosta nepoznal, že kradl.

Bůh ví, co ho to napadlo! Vytřeštil oči, vyhodil ruce do výšky, plival na všechny strany, uháněl z pole, div si nohy nevyvrátil a vřeštl jako pavián:

„Achich ouvej, to je pal!

Čert mi tohle napískal!“

Starosta zůstal chvíli stát jako dřevěný, potom se ťukl do čela a povídá:

„Podívejme na chlapíka!

Sůl ho štípe do jazyka.

Dozrála nám, jaký div,

o celých čtrnáct dní dřív!

Musíme jít na to zchytra.

Sklidíme ji. A hned zítra!“

Ráno, sotva se sluníčko vykutálelo na kopec, spěchali Kocourkovští se srpy, potahy, hráběmi a nůšemi na solisek.

Ale sotva začali sklízet, už toho museli nechat. Nebylo to prostě k vydržení. Sůl páčila jako utřejch s ohněm dohromady. Ruce měli samý puchýř, naběhlé, červené jako rak a v jednom plameni.

Teď byli s rozumem v koncích. Kosy neznali a holýma rukama trhat tak bohatou úrodu kopřiv a bodláčí se nikdo neodvažoval.

Nechali tedy pole, jak bylo, dokud je nenapadne něco šikovnějšího, a šli domů.

Ale tentokrát selhala i vrabčí moudrost samotného starosty a kopřivy odrostly, zvadly, uschly a po soli nezůstalo na poli ani památky.

(Ukázka z knihy Josefa Hiršala a Josefa Koláře *Kocourkov*)

1. Na jakém principu vypravování jsou příběhy Kocourkovských založeny? Poslouchej další příběhy z tohoto zaniklého městečka a přemýšlej, zda se podobné věci mohou stát nebo dějí ještě dnes. Víš o nějaké takové?

2. Vymysli si vlastní příběh, který by mohli Kocourkovští obyvatelé prožít. Nejprve si ho připrav a potom ho ostatním vypravuj tak, aby je příběh opravdu zaujal.

3. Odpověz na otázky z textu:

Proč Kocourkovské pálily ruce při sklizení soli?

Čím zahrnuli dobytek pasoucí se na solišti?

Proč začali set sůl?

Co znamená *pískat kudlu* nebo *louskat šváby*?

Proč ze zaseté soli vyrostly rostlinky? Nebo jak to bylo?

---

4. Vyhledej:

V textu jsou rozmístěna písmena, která ti po složení prozradí název knihy Ondřeje Sekory.

Příběhy podobné Kocourkovským se objevily v písemné podobě již dávno a předcházely jim pravděpodobně povídačky mezi lidmi, kteří si tímto způsobem předávali lidovou moudrost. Příhody měly ukázat, že a existují ještě hloupější lidé, než ti, kteří provedli něco hloupého v tamější vesnici. Příběhy jsou postavené na pečlivém doKdržování nesmyslných rad nebo příkazů, případně na neznalosti základních principů fungování podnebí, přírodních jevů nebo chování a lidí.

Tajenka:

Použitá literatura:

Hiršal Josef, Kolář Josef: Kocourkov, Albatros, Praha 1993

Kocourkov – metodika a řešení:

Poznámka:

Učitel přečte dětem ještě několik příběhů – např. jak stavěli radnici, co tomu předcházelo a jak do ní nosili světlo - z Kocourkova a vysvětlí, proč se používá spojení „jako v Kocourkově“. Děti pak plní úkol číslo 1 a 2.

Uvedené texty lze zjednodušeně zdramatizovat. Je možné vybrat i jiné texty z knih o Kocourkově. Dbáme o to, aby neznalost a neschopnost obyvatel vynikla v komické podobě hry. Děti se mohou o dramatizaci textu pokusit samy.

3. Odpověz na otázky z textu:

Proč Kocourkovské pálily ruce při sklizení soli?

Neznali kosu a trhali kopřivy rukama.

Čím zahnali dobytek pasoucí se na solišti?

Že přišli radní města. Před lidmi dobytek většinou utíká. Nelekl se tedy úřadu.

Proč začali set sůl?

Potřebovali ji pro vaření. Chtěli zúrodnit pole u města.

Co znamená *pískat kudlu* nebo *louskat šváby*?

To znamená mít hlad.

Proč ze zaseté soli vyrostly rostlinky? Nebo jak to bylo?

Protože po dešti vyrostl plevel, který už tam semínka dávno měl.

4. Další knihy o Kocourkovských nebo podobných hlupácích:

Tajenka - O. Sekora – Kronika města Kocourkova

Zvonokosy

U nás v Kocourkově – film s J. Werichem

Bacanów – Polsko

Balov - Srbsko